

*Tijdschrift voor
heemkunde
folklore en
oudheidkunde*

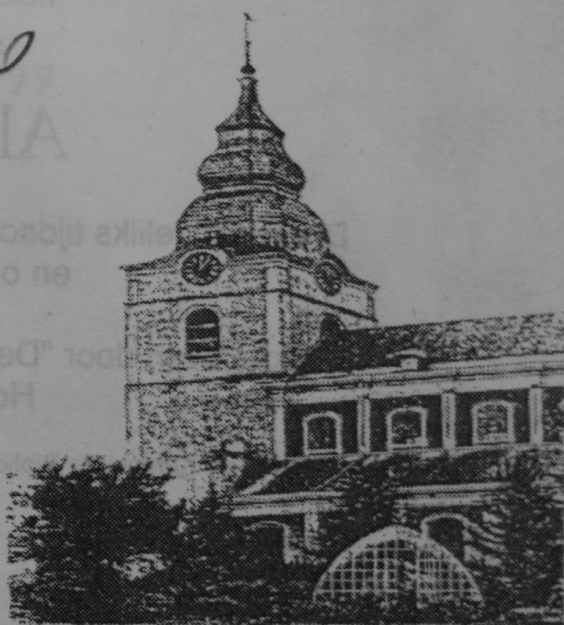


M. GUILLUY 6A-16
NERMSTRAAT 35
3320 HOEGAARDEN

Uitgiftekantoor 3300 Tienen 1

ALFA 1015

136



4. Hougaerde. — L'Eglise.

V.U. E. Grooten
Residentie Beatrijs 169
3300 Tienen
tel: 016/81.72.35

Driemaandelijks 3/99

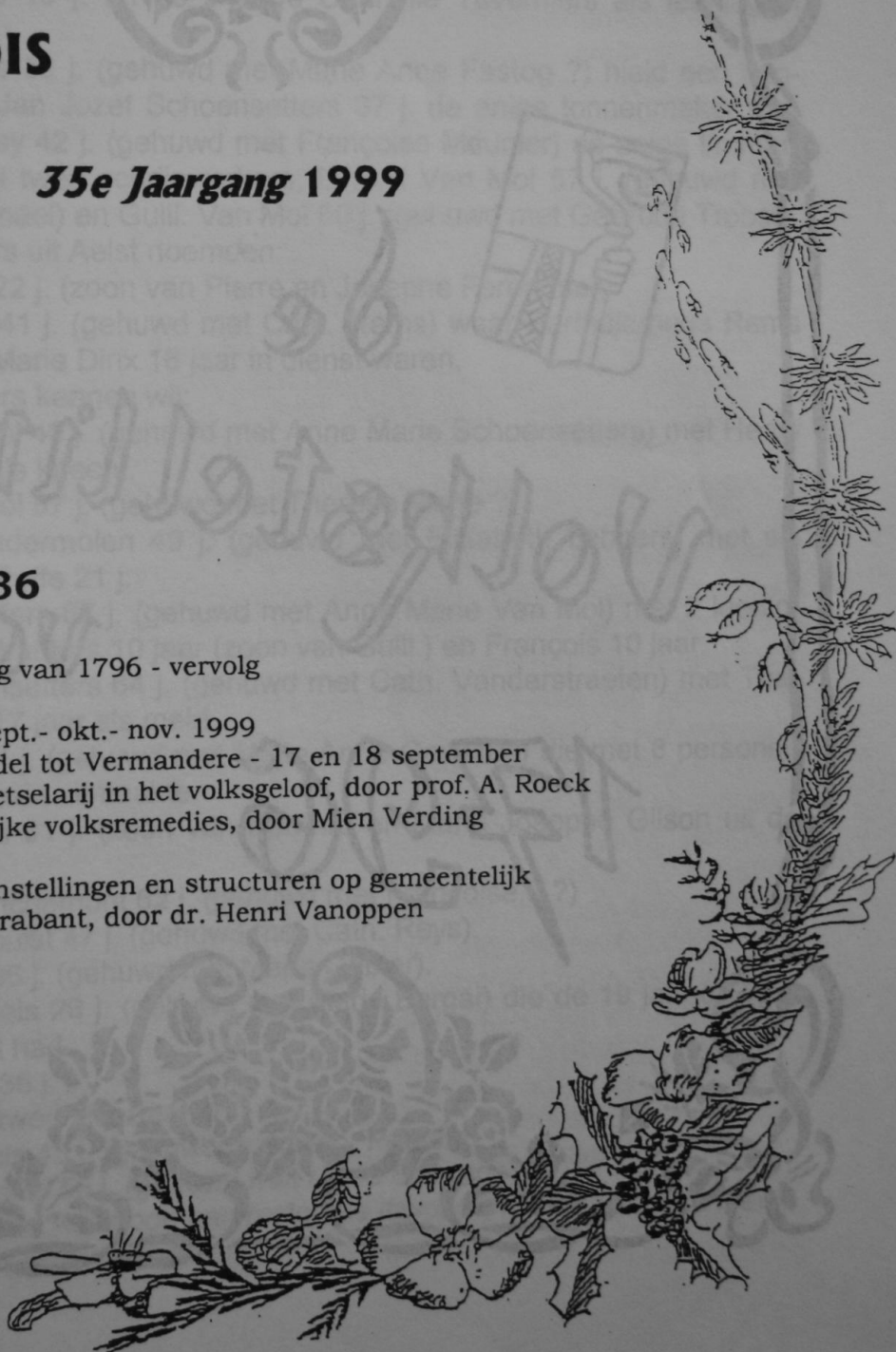
AFLEVERING

ALPAIDIS

35e Jaargang 1999

Inhoud 136

- De volkstelling van 1796 - vervolg
- Activiteiten sept.- okt.- nov. 1999
 - Van Vondel tot Vermandere - 17 en 18 september
 - De vrijmetselarij in het volksgeloof, door prof. A. Roeck
 - Wonderlijke volksremedies, door Mien Verding
- De politieke instellingen en structuren op gemeentelijk vlak in Brabant, door dr. Henri Vanoppen





de
Volksstelling
van
1796

C. AELST

Het gehucht Aelst bevat zijn molen, uitgebaat door Marie Josephe Gilson 63 jaar (wed. van Bernard Dons), bij wie de oudste vrouw van het gehucht woonde, namelijk Marie Josephe d'Andy 74 jaar (wed. van Jan Mounier).

Er waren ook twee brouwers:

- Joseph Schoensetters 48 j. (gehuwd met Ida Frederix)
- Gerard Van Mol 61 j. (gehuwd met Therese Van Mol), bij wie Jean Joseph Leemans 15 j. en de 9-jarige Charlinie Taverniers als leerling in dienst waren.

François Rems 33 j. (gehuwd met Marie Anne Fastog ?) hield een handelszaak, wijl Jan Jozef Schoensetters 37 j. de enige tonnenmaker was en Joseph Roey 42 j. (gehuwd met Françoise Meunier) de enige timmerman, doch wel twee schrijnwerkers; Evrard Van Mol 57 j. (gehuwd met Marie Van Osmael) en Guill. Van Mol 60 j. (gehuwd met Gertrude Troost).

De twee wevers uit Aelst noemden:

- Henry Mons 22 j. (zoon van Pierre en Josephe Ferendael)
- Henry Mons 41 j. (gehuwd met Cath. Rems) waar Bartholomeus Rems 50 j. en Anne Marie Dirix 16 jaar in dienst waren.

Als landbouwers kennen wij:

- Henry Van Mol 40 j. (gehuwd met Anne Marie Schoensetters) met Henry Michiels 18 j. als knecht.
- Pierre Van Mol 57 j. (gehuwd met Therese Merte ?)
- Bernard Vandermolen 49 j. (gehuwd met Elisabeth Laboers) met als knecht Pierre Poffe 21 j.
- Godgaf Wauters 67 j. (gehuwd met Anne Marie Van Mol) met 2 leerlingen, Jean Bt Wauters 10 jaar (zoon van Guill.) en François 10 jaar.
- Guill. Schoensetters 64 j. (gehuwd met Cath. Vanderstraeten) met Therese Kleynen 17 jaar als meid.
- Henri Gilis 84 j. (gehuwd met Marie Anne Gaussait) die met 8 personen het grootste gezin uitmaakte.
- Joseph Dons 31 j. (zoon van Bernard en Marie Josephe Gilson uit de molen.
- Lambert Franchemont 62 j. (gehuwd met Françoise... ?)
- Lambert Finoulst 47 j. (gehuwd met Cath. Reys).
- Jean Gasia 36 j. (gehuwd met Marie Gabier).
- Walter Michiels 26 j. (gehuwd met Marie Bergai) die de 19 jarige Marie Mony in dienst had.
- Jan Peeters 36 j.

Er waren ook twee kleermakers:

- Henry Michiels 43 j. (gehuwd met Cath. Peeters).
- Vincent Michiels 56 j. (gehuwd met Marie Sauvage).

En ten slotte had Aelst ook een rector als inwoner, het was Jahese Martin 40 jaar, zonder nadere gegevens.

D. OVERLAAR

Er bestaan twee molens gehouden door:

- Jerome Geens 54 jaar gehuwd met Therese Berwouts.
- Jean Louis Senebergh, 47 jaar, gehuwd met Marie Demoulin, met als knechten Louis Godefridi, 30 jaar en Leonard Vandenbosch 18 Jaar.

Het was het grootste gezin uit overlaar, 10 personen en twee knechten tellend.

De twee groothandelaars waren:

- Petrus Sanders, 30 jaar, gehuwd met Marie Elshout.
- Jean Bt. Decoster, 62 jaar, gehuwd met Cath. Vandermolen, met Jacques Henskens, 30 jaar, als knecht en Marie Taverniers, 20 jaar, als meid.

De twee herbergiers deden goede zaken, het waren:

- Joseph Dirix, 50jaar, gehuwd met Anne Creyters.
- Stas Gending, 53jaar, gehuwd met Getrude Uyttebroeck.

Twee personen stonden als eigenaar aangegeven:

- Jean Berwouts, 40 jaar, gehuwd met Ermeline Nijs.
- Pierre Schepmans, 60 jaar, gehuwd met Anne Ceuleers.

De pastoor Henri Van Autgaerden, 54 jaar, had buiten zijn oude tante Elisabeth Vandermolen, 71 jaar, ook twee personen in dienst: Jean Coenen 50 jaar en Marie Laurent 40 jaar, die elkaar in alle opzichten goed begrepen en waarvan beweerd werd dat hun zonden sneller vergeven werden, omdat zij in het huis van de pastoor sliepen.

Overlaar had zijn schoonmaker Henri Vandenbosch, 64 jaar, gehuwd met Marie Vanderstraete, en zijn zeeldraaier Henri Mertens, 33 jaar, en gehuwd met Agnes Pareng.

Er woonde ook een vondeling, een wichtje in 1789 gevonden voor de deur van Wed. Uyttebroeck-Vanderstraeten, die het innam en de naam gaf van Henry Vanderdeuren. Vuile tongen beweerden dat de pastoor van Overlaar de vader was en daarom de voornaam Henry had gekregen.

Er waren echter geen brouwers of tonnenmakers, noch schrijnwerkers, timmerlieden of andere vakmannen.

Landbouwers waren er echter wel:

- Jean Henri Dewaelheyens, 58 jaar, gehuwd met Ermeline Nijs, waar Gerard Vandenbempt, 23 jaar, en Jean Ingelbosch 14 jaar, als knecht en Cath. Piron, 18 jaar, met Elisabeth Lombaerts, 20 jaar, als meid in dienst waren. Het was de grootste pachter uit Overlaar.
- Jean Van Elderen, 58 jaar, gehuwd met Cath. Ceuleers, met Marie Schoenssetters als meid.
- Jacques Debree, 65 jaar, gehuwd met Marie Mareels, met Lucie Finoulst 12 jaar, als meid.
- Guill. Janssens. 64 jaar, en zijn schoonzoon Guill. Cochen, 28 jaar, die gehuwd was met Cornelia Janssens en volgend personeel in dienst had-

den: Jean Andalst (?), 32 jaar, Jean Brasseur, 15 jaar, en Dorothea Nijs, 18 jaar.

Opvallends is wel dat op de molen Gaens en bij de groothandelaar Sanders geen personeel in dienst was.

Maar er waren wel acht werkmannen die allerlei werk opknapten:

- Jacques Pirard, 36 jaar, gehuwd met Petronelle Gijssens.
- Jean Bt. Héron, 35 jaar, gehuwd met Gertrude Das.
- Guill. Héron.
- Henry Cleynen, 50 jaar, gehuwd met Gertrude Mortier.
- Henri Schormans, 47 jaar, gehuwd met Cath. Renson.
- Christien Poot, 50 jaar, gehuwd met Elisabeth Tolbach(?).
- Herman Hoebanx, 40 jaar, gehuwd met Elisabeth Berrewouts.
- Louis Godefridi, 24 jaar, gehuwd met Therese Dirix.

En ten slotte woonde bij Guill. Vanmol, 65 jaar en Cath. Vanderstraete, 68 jaar, (oudste inwoner van Overlaar) een 14 jarig weeskind met name Jean.

E. ROMMERSOM

Te Rommersom woonde de griffier van de Municipale Raad, notaris Jean Bapt. Huybens, 60 jaar, en gehuwd met Julienne Putzeys, waar de meid Cath. Leemans, 25 jaar, in dienst was.

Daar was ook een molenaar Jacques Dumoulin, 40 jaar, gehuwd met Elisabeth Roucha (?), met Henry Seneberg, 40 jaar, als knecht.

Er waren ook twee brouwers.

- Libert Stoekmans, 40 jaar, gehuwd met Marie Josephe Gile.
- Pierre Sondervorst, 70 jaar.

en de gemeenschappelijke tonnenmaker Henri Pardon, 45 jaar, gehuwd met Gertrude Taelemans.

Er woonde ook een zadelmaker Lambert Labois (?), 53jaar, gehuwd met Elisabeth Jacobs. twee koorddraaiers, Servais Vandenbosch, 60 jaar, en Lambert Vandenbosch, 35jaar, gehuwd met Francoise Destrait, en de bakker Jean Ruttens, 50 jaar, en gehuwd met Magdalene Ruttens.

Men had er eveneens een dienstbode Pierre Lebecque, 67 jaar, gehuwd met Marie Thoma, en een metser in de persoon van Bernard Geenis, 60 jaar.

Rommersom was rijk aan landbouwers:

- Lambert Van Hagendoren, 45 jaar, gehuwd met Marie Demortier, met Servais Roti, 40 jaar, als knecht en Cath. Franguy, 22 jaar, als meid.
- Jean Van Hagendoren gehuwd met Margr. Van de Bonne, die een genaamde Barbee, 23 jaar, als meid in dienst had.
- Jean Swelden, 60 jaar, gehuwd met Petronella Hans (?)-
- Lambert Finoulst, 60 jaar, was de pachter met het meeste dienstpersoneel, te weten vier knechten en twee meiden, namelijk:

- Pierre Sevenants, 30 jaar, Jan Bt. Van Houbrouck, 25 jaar,
 - Pierre Taelemans, 15 jaar, Antoine Follia, 10 jaar, Marie Leonard, 22 jaar en Cath. Dendooven, 18 jaar.
 - Charles Van Hagendoren, 45 jaar, gehuwd met Marie Vanderlinden, waar J.B. Boets, 17 jaar en Cath. (?) Godefroide 16 jaar, in dienst waren.
 - Renier Falla, 78 jaar, gehuwd met Barbe Luran (?) met als dienstpersoneel, Henri Gortur, 40 jaar, Jan Strijchwart, 20 jaar, Cath. Ysermans, 25 jaar en Cath. Pire, 18 jaar.
 - Guill. Rotie, 70 jaar, gehuwd met Barbe Godgaf, met Jean Jozef Hony, 25 jaar, als knecht.
 - Henry Vandermolen, 54 jaar, gehuwd met Gertrude Stockmans.
 - Jean Sweerts, 40 jaar, gehuwd met Gertrude Vanosmael, die Guil. Nijs, 30 jaar, Henry Lyon, 50 jaar en Cath. Bonjean, 25 jaar, in dienst had.
 - Pierre Sondervorst, 42 jaar, zoon van Petrus en Barbe Bodson, waar Joseph Gauthier, 50 jaar en Thérèse Ruttens, 10 jaar, in dienst waren.
- Het gehucht was ook goed voorzien van werkmannen waaronder:
- Servais Avain, 65 jaar.
 - Jean Ausloos, 39 jaar, gehuwd met Cath. Vandeput.
 - Martin Rotie, 42 jaar, gehuwd met Cath. Stockmans, die met drie dochters en drie zonen het grootste huishouden vormde.
 - Henri Maes, 50 jaar, gehuwd met Magd. Dewelde.
 - Jean Maes, 40 jaar, gehuwd met Therese Houtvain.
 - Pierre Van Brusselen, 45 jaar, gehuwd met Marg. Jacobs.
 - Jacques Vervou, 40 jaar, gehuwd met Therese Masset.
 - Jan Bt. Willems, 40 jaar.
 - Fr. Henri Stockmans, 43 jaar.
 - Laurent Pirard, 54 jaar, gehuwd met Anne Molet.
 - Philippe Pierson, 34 jaar, gehuwd met Magd. Stockmans.
 - Guill. Sondervorst, 29 jaar, gehuwd met Cath. Vandenbergh.
 - Christiaan Vervou, 50 jaar, gehuwd met Gertrude Kinnar.
 - Pierre Claevers, 55 jaar, gehuwd met Elisabeth Vuystermans.
 - Jean Rottie 40 jaar, gehuwd met Marie Anne Nijs.
 - Georges Smets, 60 jaar, gehuwd met Marie Court.
 - Jean Robert, 47 jaar, gehuwd met Cath. Dupont.
 - Henry Piva, 19 jaar, zoon van Guill.
 - Henry Dupont, 38 jaar, gehuwd met Elisabeth Gubin
 - Jean Christien.
 - Jacques Smets, 40 jaar, gehuwd met Therse Sondervorst.
 - Pierre Nijs, 55 jaar, gehuwd met Agnes Sweerts.
 - Guill. Dupont, 39 jaar, gehuwd met Therese Gerts.
 - Henry Sweerts, 40 jaar, gehuwd met Cath. Pierson.
- Om te besluiten vermelden we nog de oudste inwoner van Rommersom, het was Marie Vranckx, 80 jaar, weduwe van Jean Nijs.

ACTIVITEITEN

SEPT. - OKT. - NOV. '99

CAFE CHANTANT IN 't NIEUWHUYSMUSEUM

Dit zal doorgaan op 17 en 18 september 1999 in 't Nieuwhuysmuseum te Hoegaarden
Ern. Ourystraat 2. Begin om 20.30 uur.

" VAN VONDEL TOT VERMANDERE " Café chantant met poëzie en zang.
Inkom gratis.

Prof. A.ROECK in HOEGAARDEN

OP 29 SEPTEMBER '99

Prof. Alfons Roeck is niet alleen een geapprecieerd medewerker aan het Radio-programma « De Stamgasten », maar is steeds een geapprecieerd verteller die zijn publiek een hele avond kan blijven boeien

Op woensdag 29 september a. s. komt hij, op uitnodiging van VTB,
Museum 't Nieuwhuys en Davidsfonds, naar Hoegaarden voor een
vertelavond over **DE VRIJMETSELARIJ IN HET VOLKSGELOOF
EN HET VOLKSVERHAAL.**

In het eerste gedeelte gaat de spreker in op het ontstaan en de evolutie van de vrijmetselarij (Londen 1717).

In het tweede gedeelte weidt de spreker uit over de verhalen – de oudste van 1843, de meest recente uit 1999 – die door onze mensen over de vrijmetselarij worden verteld. Het gaat hem dan over de ziel verkopen aan de duivel, het afsluiten van een pact met de hellevorst, het offeren van kinderen in de loge, het in stukken knippen van gewijde hosties....

Het wordt dus heel zeker een boeiende avond.

De causerie gaat dus door op woensdag 29 september om 20h in het Museum 't Nieuwhuys, E. Ourystraat 2 te Hoegaarden

De toegang is gratis.

VERTEL- EN DIAAVOND

door MIEN VERDINGH

"WONDERLIJKE VOLKSREMEDIËS"

Zolang de mensheid bestaat aanriep men goden, bracht men offers en ver-richtte men magische handelingen om geluk en gezondheid te verkrijgen.

Veel van deze gebruiken leven nog voort in onze volksremediëes.

Naast de verchristelijkte rituelen, het aanbidden van de Goddelijke Drievuldigheid, en later het aanroepen van Maria heeft het volksgeloof, met goedkeuring van de kerkelijke overheid, nog een groot aantal eigenschappen aan de heiligen toebedeeld.

Zij zijn elk op een of ander gebied van de volksgezondheid bedrijvig, voor hen worden zoen- en dankoffers gebracht.

Of we nu ons heil zoeken in de natuur, de kerk, of de heilige plaatsen van voorouders, alle mensen hopen op een gegeven ogenblik steun te vinden in gebed, magische dingen of handelingen.

In deze diareeks gaan wij nader in op die volksgebruiken en remediëes die niet zolang geleden algemeen waren of zelfs vandaag nog gebruikelijk zijn.

Tevens zien we dat gebruiken die in Limburg voorkwamen evengoed in andere delen van het land en soms ver daarbuiten plaats hadden.

Want het zoeken naar geluk is universeel en tijdloos.

Deze unieke avond zal doorgaan in 't NIEUWHUYSMUSEUM te Hoegaarden
op WOENSDAG 20 OKTOBER 1999 OM 20 UUR.

Deze avond wordt u gratis aangeboden door: de Heemkundige kring 't Nieuwhuys
het Davidsfonds Hoegaarden
V.T.B. Hoegaarden

De politieke instellingen en structuren op gemeentelijk vlak in Brabant 1750-2000

DOOR DR. HENRI VANNOPPEN

TER HERINNERING

=====

De Heemkundigekring 't Nieuwhuys heeft een uitgave over:

" DE HOEGAARDSE GEMEENTEPOLITIEK VAN 1830 TOT 1990 "

Dit is uitgegeven in twee delen; deel 1 van 1830 tot 1896

deel 2 van 1897 tot 1990

Deze Hoegaardse Politieke geschiedenis is nog verkrijgbaar door te storten op rekening 310/0370021/52 van 't Nieuwhuys Hoegaarden, de som van 500 fr. (voor de 2 delen) en 100 fr; verzendingskosten.

DEEL 1

De politieke instellingen en structuren op gemeentelijk vlak in Brabant (1750-2000)

Dr. Henri Vannoppen

In 2000 hebben de gemeenteverkiezingen plaats. Daarom is het belangrijk om te onderzoeken hoe het bestuur van de gemeente veranderd is over een periode van 250 jaar. Chronologisch onderscheiden we:

- het Ancien Regime: (tot 1795),
- het Franse Regime: de periodes van het Directoire (1795-1799) en van Napoleon (1800-1815),
- het Nederlands Regime: (1815-1830),
- het Belgische Regime:
 - * de periodes van cijskiesrecht (1830-1895),
 - * algemeen meervoudig kiesrecht (1895-1921) en
 - * algemeen enkelvoudig kiesrecht (1921-2000).

De jaartallen verwijzen alleen naar de gemeentelijke situatie.

We behandelen in grote lijnen achtereenvolgens:

- het kiesrecht
- de gemeentelijke mandaten
- de gemeentelijke ambtenaren en
- het partijwezen.

1. Het Ancien Regime

Het kiesrecht

In het Ancien Regime was er geen eenvormigheid. Elke heerlijkheid, elke baronnie, elk markiezaat, elk graafschap had een andere bestuursvorm. De heer van het dorp, een edelman, had alle macht. Van verkiezingen was er geen sprake. Politiek was het de tijd van het Verlicht Despotisme met zijn aristomonarchie. De koning of de keizer regeerde met de adel het land. In de dorpen had de adel het voor het zeggen.

De gemeentelijke mandaten en ambtenaren

De heer, een edelman, had een vertegenwoordiger in het dorp. In Retie (provincie Antwerpen) was dit de drossaard. Hij was de vertegenwoordiger en de vertrouwensman van de heer. Het was dikwijls een vreemdeling (1). In de baronnie Zaventem vinden we ook de functie van drossaard als vertegenwoordiger van de heer. Hij was echter vooral actief op politioneel gebied. In de meeste dorpen was de meier de vertegenwoordiger van de heer o.a. in Erps. In tegenstelling tot de drossaard hield hij zich meer bezig met de civiele rechtspraak dan met de criminele rechtspraak. De drossaard had eerder een gewestelijke functie, die zo ver strekte als de heerlijkheden van de adellijke

familie. De drossaard en de meier werden benoemd door de heer van het dorp. Ze waren de schakel tussen de heer en de schepenen

De schepenen werden soms ook wethouders genoemd. Hun functie ging reeds terug tot 1200. Gewoonlijk waren er 7. Ze werden benoemd door de heer van het dorp. In sommige heerlijkheden was dit voor het leven, later waren het eerder tijdelijke benoemingen. In de Oostenrijkse periode ongeveer van 1730 kwamen daar twee schepenen-rechtsgeleerden bij, licentiaten en doctors in de rechten. Het aantal gewone schepenen werd dan beperkt tot 5 en men nam de 2 schepenen-rechtsgeleerden erbij om tot 7 te komen. In sommige heerlijkheden had men een eerste schepen of een schepenpresident o.a. te Tildonk, een graafschap van de familie de Lalaing. In het graafschap Erps vonden we in 1783 de functie van burgemeester. We kunnen die vergelijken met deze van eerste schepen. De burgemeester was de woordvoerder inzake het bestuur, terwijl de meier meer evolueerde tot hoofd van de schepenbank op rechterlijk gebied(2).

De schepenbank of de 'weth' had dus zowel een rechterlijke als een bestuurlijke functie zonder de notariële te vergeten. Ze kwamen samen in een herberg, waar ook de archieven van de schepenbank bewaard werden, eigenlijk de voorloper van het gemeentehuis. De meier en de schepenen waren welgestelde burgers.

De stabiliteit van het systeem was de griffier of de dorpsschrijver. Hij was de voorloper van de gemeentesecretaris. Hij schreef de registers van de schepenbank in. De griffier werd benoemd door de heer van het dorp.

De bedesetters verdeelden de belastingen onder de inwoners. De collecteurs waren de gemeenteontvangers en haalden de belastingen op. In Retie werden ze ook 'borgemeesters' genoemd. De term burgemeester vinden we in Langdorp vanaf 1629. Soms was er ook maar één collecteur. De collecteur kreeg een % van de rekening (3).

De officier was de voorloper van de veldwachter. Hij werd benoemd door de heer van het dorp. Meestal was hij eerder een arme man.

De armenzorg was eerder kerkelijk. Dat was werk voor de Tafel van de H.-Geest. Zowel de heer van het dorp als de pastoor kwamen meestal tussen voor de benoeming van de armmeester.

Verschillende archieven zijn belangrijk voor de kennis van het bestuur onder het Ancien Regime:

- de Schepenbank
 - de Raad van Brabant. Fonds Kanselarij van Brabant
- De nummers 120 tot en met 125 geven een overzicht van de benoemingen van 1750 tot 1795. Zo werd in maart 1770 Jan-

Baptist Bisschop door hertog Karel van Arenberg tot meier van Bertem benoemd na het overlijden van meier Engelbert Van Billoen (4). Zo werd op 10 maart 1778 Joannes Jacobus Josephus Van Binst door Marie Josephine gravin de Lannoy, geboren de Merode tot drossaard van Everberg benoemd, nadat Martinus Bauduin van deze functie afstand had gedaan (5). Zo werd in 1755 advocaat Paulus Van Hamme tot griffier van het graafschap Erps-Kwerps, Saventhem, Sterrebeek, Nossegem, Sint-Stevens-Woluwe en Bijgaarden benoemd door graaf Karel Ferdinand von Königsegg-Rothenfels na het overlijden van griffier Cornelis Louck (6).

- de Jointe de l'Administration

Hierin vinden we de rekeningen van de heerlijkheden weer. Het Ancien Regime eindigde niet in 1789 wat de gemeentelijke instellingen betrof. In de overgangsperiode 1789-1795 bleven de gemeentelijke Ancien Regime-ambten bewaard. Er was toen nog van geen verandering sprake (7).

Het partijwezen

Van echte partijen was er rond 1750 nog geen sprake.

Op het einde van de Oostenrijkse periode had men de tegenstelling tussen de conservatieve meerderheid en de hervormingsgezinden, die de politiek van keizer Jozef II steunden. Het was de tegenstelling van de Patriotten en de Jozefisten of de Keizersgezinden, die spottend ook 'Vijgen' genoemd werden. Dit kwam meestal niet tot uiting in de schepenbank. Nochtans waren deze tegenstellingen belangrijk voor het verdere verloop van de politiek van ons land. C Hymans verwoordde het in 1862 in zijn 'Histoire populaire de la Belgique' als volgt: "De partijen die we zien optreden in 1788-1790 waren dezelfde als deze die sinds dertig jaar België verdelen. Het ging om dezelfde twisten als vandaag: het onderwijs, de politieke activiteit van de geestelijkheid, de onafhankelijkheid van de burgerlijke ambt, de weldadigheid".

Met de Brabantse Omwenteling in 1789 en met het ontstaan van de Verenigde Belgische Staten kwamen Statisten of conservatieven, de verdedigers van het Ancien Regime, tegenover Vonckisten of verdedigers van het Nieuwe regime te staan. Soms waren deze tegenstellingen ook merkbaar op het platteland, waar de Vonckisten vervolgd werden. Het was de strijd van de 'behoudenden' tegen de 'nieuwzoekers'.

2. De Franse periode (1795-1815)

Het Directoire (1795-1799)

Op 1 augustus 1795 stemde de Conventie de aanhechting van onze gebieden bij Frankrijk. Wij volgden voortaan de Franse wetten. In 1795 werd de Conventie vervangen door het Directoire, een sterk burgerlijk regime, verdediger van het cijskiesrecht. De grondwet van het jaar III van de Franse republiek in de tijdrekening was de basis van het Directoire.

De 'municipalité de canton'

Typerend voor het Franse regime is de eenvormigheid van bestuur.

Men heeft geen verschillend bestuur per gemeente zoals vroeger per heerlijkheid. De gemeenten boven de 5 000 inwoners behielden hun zelfstandigheid. In Brabant waren er dat slechts 4 'nl. Brussel, Leuven, Tienen en Diest. De andere gemeenten werden als zelfstandige gemeenten opgeheven en werden samengevoegd tot municipaliteiten of 'municipalités de canton'. Brabant telde 34 municipaliteiten of om het met een modern woord te zeggen fusiegemeenten.

Het cijskiesrecht onder het Directoire

De grondwet van het jaar III voerde het cijskiesrecht in. Om kiezer of 'votant' te zijn moest men aan de volgende voorwaarden voldoen:

- Frans burger zijn
 - 21 jaar zijn
 - ingeschreven staan in het register der burgers van de 'municipalité de canton'
 - alfabeet zijn
 - een beroep uitoefenen: "exercer une profession mécanique". een directe grond- of personele belasting betalen.
- Dit kwam minimum overeen met de waarde van drie arbeidsdagen in de landbouw.

De kiezers of 'votants' verenigden zich in hun vroegere gemeente in de 'assemblée communale' voor de verkiezing van de agent municipal en de adjoint en in de 'municipalité de canton' of in de 'assemblée primaire' voor de aanduiding van de 'Président de la municipalité'. In 1795 waren er geen gemeenteverkiezingen.

Deze hadden wel plaats in 1797 en 1799.

Ghislain Bouteville kluste de zaak der gemeenten in 1795-1797

De Fransen stonden voor grote problemen. Ze moesten een bestuur organiseren in een gebied dat hen eerder vijandig gezind was. Ghislain Bouteville verbleef hiervoor in België van 21 december 1795 tot 20 januari 1797. Hij moest de kaders van het bestuur opvullen. Velen weigerden gemeentelijke functies te bekleden uit anti-Fransgezindheid of omdat de functie onbezoldigd was. Er waren dan ook geen lokale verkiezingen in 1795.

Belangrijk zijn dan ook de 'Papiers des commissaires du Gouvernement dits Papiers Bouteville', bewaard in het ALGEMEEN RIJKSARCHIEF BRUSSEL. Bouteville stelde eerst een lijst op met een dubbel aantal kandidaten per functie. De tweede lijst omvatte de benoemingen (9).

De gemeentelijke mandaten

De 'municipalité de canton' kende vier instellingen:

- de voorzitter van de municipaliteit
- de commissaire du directoire
- de agent municipal
- de adjoint.

De 'président de la municipalité'

De voorzitter van de municipaliteit werd voor 2 jaar gekozen door de kiezer die de 'assemblée primaire de la canton' vormden. Bij zijn afwezigheid werd hij vervangen door de agent municipal van de hoofdplaats van de municipalité. De voorzitter moest de vergadering van de municipale raad voorzitten. Deze raad, het gemeentebestuur, moest 3 maal per maand samenkomen in de hoofdplaats van de municipaliteit. De functie was onbezoldigd.

De 'commissaire du Directoire'

De 'commissaire du Directoire' werd benoemd door de Directoire te Parijs. Hij was in feite de voogdij-overheid. Hij controleerde voor Parijs de gemeentelijke werking. Hij moest waken over de strikte naleving van de Franse wetten in België. Hij kreeg een jaarloon (10).

De 'agent municipal' en de adjoint

De 'agent municipal' werd verkozen door de 'assemblée communale' van zijn deelgemeente. De functie was onbezoldigd. Hij was het hoofd van politie in zijn deelgemeente en hij ondertekende gewoonlijk de akten van de burgerlijke stand. Hij maakte deel uit van de municipale raad samens met de agents municipaux van de andere deelgemeenten, met de 'président de la municipalité' en met de 'commissaire du Directoire'. De adjoint was op dezelfde manier aangeduid en verving onzoldigd de 'agent municipal' bij zijn afwezigheid of bij ziekte (11).

De namen van de verschillende ambtenaren vinden we terug onder de akten van de burgerlijke stand.

De gemeentelijke ambtenaren onder het Directoire

De gemeentesecretaris werd benoemd door de 'conseil municipal' en was verantwoordelijk voor de administratie. Dezelfde raad benoemde de veldwachter of de 'garde champêtre', die instond voor de ordehandhaving. In gemeenten boven de 5 000 inwoners was een politiecommissaris verplichtend. De gemeentesecretaris was in gemeenten onder de 5 000 inwoners ook gemeenteontvanger voor wat betref de inkomsten en uitgaven van de 'municipalité de canton'. Er was ook een bureel van weldadigheid, dat uit 5 leden bestond, en dat instond voor de armenzorg.

Het partijwezen

Er was een duidelijke tegenstelling tussen de aanhangers van de Franse Revolutie nl. de Jacobijnen en de tegenstanders ervan die sympathie hadden voor de Brigands.

De gemeenten onder Napoleon I

Herstel van de gemeenten

Napoleon Bonaparte herstelde het gemeentelijk systeem. De municipalités de canton werden afgeschaft. Men maakte wel een onderscheid tussen grote en kleine gemeenten wat de benoeming betrof. Er waren heel kleine gemeenten, die niet leefbaar waren en zo streefde men naar enkele fusies. In het departement van de Dijle werden 30 gemeenten op 387 afgeschaft onder Napoleon

De gemeentelijke mandaten

De drie politieke functies waren:

- de 'maire'
- de 'adjoint'
- de 'conseil municipal' (13).

De 'maire' of burgemeester

In gemeenten onder de 5 000 inwoners werd de maire benoemd door de préfet van het departement, dus de gouverneur. Vanaf 1802 moest de eerste consul de maire kiezen uit de leden van de gemeenteraad voor een periode van 5 jaar. Op 1 januari 1808 had de eerste vernieuwing van de maires plaats. De maire had de beslissende macht wat betrof politie, burgerlijke stand en gemeentebeheer. Hij was het hoofd van de politie en beschikte over de financiën. De burgemeester droeg een sluier.

De 'adjoint' of schepen

De burgemeester werd bijgestaan door één adjoint in gemeenten onder de 2500 inwoner en door twee adjoints in gemeenten tussen de 2 500 en de 5 000 inwoners. De aanduiding en de duur van het mandaat was hetzelfde als dat van de maire. De 1^{ste} adjoint verving de burgemeester bij ziekte of afwezigheid. De adjoint droeg een sluier. Het besluit van 17 floreal 1^{an} VIII bepaalde 'het amptskleed der meyers' als volgt: "De meyers zullen aanhebben een blauw kleed, mitsgaerders eenen rooden sluyer met freniën der dry koleuren. De adjointen tot het meyerschap zullen hetzelfde kleed aanhebben zoo als de meyers, mitsgaerders eenen rooden sluyer met witte freniën. Alle de amptenaeren hierboven uitgedrukt, zullen eenen effen Franschen hoed draegen (14)". Totdaar de beslissing van eerste consul Napoleon Bonaparte.

De 'conseil municipal' of gemeenteraad

De samenstelling van de gemeenteraad was afhankelijk van de bevolking van de gemeente:

- onder de 2 500 inwoners: 10 leden
- van 2 500 tot 5 000 inwoners: 20 leden.

De gemeenteraadsleden werden benoemd voor een periode van 3 jaar door de préfet in gemeenten onder de 5 000 inwoners tot 1802.

In 1802 werden ze voor 20 jaar benoemd, maar om de 10 jaar moest de helft van de gemeenteraad vernieuwd worden.

De gemeenteraad had onder Napoleon I slechts een adviserende of raadgevende functie.

De gemeenteraad was dan ook nog alleen bevoegd op 4 gebieden: het aanhoren van de gemeenterekeningen, het verdelen van houthak uit de gemeentebossen en van gemeen weiden het verdelen van de onderhoudswerken aan de straten en wegen advies geven wanneer er gemeentelijke problemen opdaagden en wanneer er nieuwe of hogere belastingen voorgesteld werden.

De maire, de adjoint en de conseil municipal vinden we terug voor Brabant in het ALGEMEEN RIJKSARCHIEF BRUSSEL. Préfecture de la Dyle, Régistres nr. 32. Het register heet 'Etat et situation de l'organisation administrative (1806)'. Men geeft alle functionarissen met het jaar van in diensttreding. Soms vinden we ook Notule- en Correspondentieboeken van de gemeente. Hierin vinden we de vergaderingen van de gemeenteraad terug. Op het gemeentehuis van Bertem vonden we dergelijke archivalia terug.

Sommige gemeenten bewaren alleen het Correspondentieboek uit deze periode. Hierin vinden we de antwoorden op de inkomende brieven bij de gemeente. Kortenberg bezit een dergelijk Correspondentieboek uit de Napoleontische periode.

De gemeentelijke ambtenaren

Kleine gemeenten konden onmogelijk een gemeentesecretaris betalen. Eén van de leden van de gemeenteraad of een onderwijzer nam dan deze functie waar. De gemeenteraad benoemde de secretaris. Er waren ook 'secrétaires d'arrondissements ruraux', die dienst deden in verschillende gemeenten. Het decreet van 20 messidor verplichtte de gemeenten een veldwachter aan te duiden. Het besluit van 23 fructidor 1809 raadde de gemeenten aan om de veldwachters te kiezen uit de oud-militairen.

Hierin vinden we een verslag betreffende de veldwachters uit het departement van de Dijle uit 1810.

In gemeenten met ontvangsten lager dan 20.000 fr. werd de functie van gemeente-ontvanger waargenomen door de ontvanger van de directe belastingen. In gemeenten met hogere inkomsten dan 20.000 fr moest de gemeenteraad een gemeenteontvanger benoemen. Hij stelde de begroting op en maakte de rekeningen.

De macht van de keizer werd uitgebreid. Het decreet van 27 februari 1811 bracht verandering in de benoemingen de keizer benoemde de gemeentontvanger uit drie kandidaten voorgedragen door de gemeenteraad. De 'repartiteurs' moesten de belastingen onder de belastingsplichtigen verdelen. Het bureel van weldadigheid, bestaande uit 5 leden, had de armenzorg in handen.

Het partijwezen

Onder Napoleon I was er weinig sprake van partijvorming zeker niet in de dorpen.

3. De Nederlandse periode (1815-1830)

Kiesrecht voor de stad, niet voor het platteland op het lokaal niveau

Koning Willem I maakte een duidelijk onderscheid tussen de steden en de gemeenten of tussen stad en platteland. Steden hadden nog een zekere mate van zelfstandigheid wat echter van gemeenten niet kan gezegd worden.

Op het platteland werd geen gemeenteraad verkozen door de kiezers. In de steden waren alle mannen van 23 jaar en ouder, die cijns of een vastgestelde som van directe rijksbelastingen betaalden, stemgerechtigd. Alleen de grond- en personele belastingen telden mee voor de berekening van de cijns. Het patentrecht mocht men niet bijtellen voor de cijns. De cijnkiezers kozen niet zelf de regentieraad of de gemeenteraad van de stad.

Ze kozen een kiescollege en dat koos de regentieraad. Om lid te zijn van dat kiescollege moest men 25 jaar zijn en een hogere cijns betalen dan die welke nodig was om kiezer te zijn. De leden van het kiescollege mochten slechts voor de helft deelnemen aan de verkiezing van de regentieraad. De andere helft mocht onmiddellijk naar huis (16).

De gemeenten op het platteland

In de Nederlandse periode werden ook heel wat gemeenten afgeschaft. In de provincie Zuid-Brabant waren er dat 25. Zo werden o.a. Veltem en Beisem samengevoegd tot de gemeente veltem-Beisem. In 1827 werd de gemeente Kessel-Lo opgericht uit delen van Linden en Pellenberg (17). De woning van de burgemeester deed in heel wat gemeenten dienst als gemeentehuis. Het archief, het secretariaat, de burgerlijke stand en de raadszaal waren gevestigd bij de burgemeester, die hiervoor een vergoeding kreeg. Soms was het gemeentehuis ook in een herberg gevestigd.

De gemeentelijke mandaten

Het bestuur op het platteland werd geregeld door het reglement van het bestuur van het platteland van 25 juli 1818 en van 23 juli 1825 (18). Het bestuur omvatte 3 gemeentelijke instellingen: de meier of burgemeester de afssoren of schepenen en de gemeenteraad.

De meier

De meier werd door de koning benoemd voor 6 jaar. In vele gevallen was de meier de edelman die de gemeente bewoonde. Men moest 23 jaar zijn om als burgemeester kunnen benoemd te worden. Vooraleer in functie te treden legde de meier de eed af in handen van de provinciegouverneur. Bij ziekte of afwezigheid werd de meier vervangen door de afssor die de eerste in rangorde was.

De afssessoren

De meier werd op het platteland bijgestaan door 2 afssessoren. Volgens het reglement van 1825 werden afssessoren benoemd voor 6 jaar uit de gemeenteraad door de gouverneur of commissaris des konings in naam van de koning. De afssessoren hadden samen met de meier het dagelijks bestuur van de gemeente in handen.

De gemeenteraad

De gemeenteraad bestond uit 7 of 9 raadsleden naargelang van de grootte van de bevolking. De leden van de gemeenteraad werden door de gedeputeerde staten van de provincie benoemd na de gemeentelijke overheid geconsulteerd te hebben. De raadsleden zetelden 6 jaar. Om de 2 jaar moest 1/3 van de raad aftreden. Het jaar van de vernieuwing van het 1/3 en de te vernieuwen mandaten werden bij voorbaat vastgesteld door de gemeenteraad. Het reglement van 1825 voorzag dat het eerste derde een afssessor omvatte, het tweede derde eveneens een afssessor en het derde derde de meier. Het reglement van 1825 hield in dat men de lokale hogerheid moest consulteren. Dit gebeurde gewoonlijk als volgt: de gemeenteraad stelde een dubbele lijst op, dus 2 maal zoveel kandidaten als er functies waren en hieruit kozen de gedeputeerde staten de nieuwe raadsleden.

Voor de afssessoren volgde een zelfde voorstellingsprocedure. Het was praktisch een coöptatiesysteem. Er waren geen verkiezingen op het platteland voor de gemeenteraad. De gemeenteraad bestond gewoonlijk uit een groep hereboeren. Men kan deze oligarchie een fermocratie noemen. Om aangeduid te worden als gemeenteraadslid moest men de directie belasting betalen die nodig was om de orde van het platteland voor de provincie te kiezen. De beslissingen van de gemeenteraad werden op getekend in het notulenboek. Dit begon in de meeste gemeenten in 1818 of in 1825 wat overeenkomt met de reglementen van het platteland. De gemeenteraad bestuurdde de gemeente en stelde de reglementen op zoals het broodreglement (20) en de reglementen tegen het brandgevaar.

De steden

De stedelijke mandaten

Het bestuur van de steden werd geregeld door de reglementen van 12 mei 1817 en van 1825. In de stad vonden we 3 mandaten: de meier of burgemeester, de schepenen, de regentieraad (21). De provincie Zuid-Brabant telde volgens het Koninklijk Besluit van 30 mei 1825 8 steden: Aarschot, Brussel, Diest, Halle, Leuven, Nijvel, Tienen en Waver.

De meier of burgemeester

In de steden werd de meier benoemd door de koning. Tot 1825 mocht de gemeenteraad hiervoor 3 kandidaten voordragen waaruit de koning de meier koos. Willem I schafte dit systeem af en benoemde de burgemeester zonder inspraak van de gemeenteraad. Het gebeurde ook dat de burgemeester benoemd werd buiten de gemeenteraad.

De schepenen

In de steden werden schepenen op dezelfde manier aangeduid als de burgemeester. Vanaf 1825 kon de gemeenteraad ook geen kandidaten meer voorstellen. Het aantal schepenen in de stad wisselde volgens de grootte van de bevolking. De burgemeester en de schepenen hadden het dagelijks bestuur van de stad in handen.

De regentieraad of gemeenteraad

De gemeenteraadsleden werden voor 6 jaar gekozen door een kiescollege dat voor 6 jaar aangeduid werd door de gemeentekiezers. Het waren getrapte verkiezingen in 2 graden; de kiezers kozen het kiescollege, het kiescollege koos de regentieraad. 1/3 van de regentieraad was om de 2 jaar uittredend. Vanaf 1825 werden de raadsleden in de steden voor het leven benoemd door de koning. De kiezers duiden nog slechts alle 9 jaar het kiescollege aan. Het kiescollege moest de regentieraad aanvullen in geval van overlijden van een raadslid. De regentieraad bestuurde de stad en stelde de stedelijke reglementen op.

De gemeente- en stadsambtenaren

De gemeentesecretaris werd benoemd door de koning. Hij leidde de stedelijke administratie. De gemeenteraad had het recht om 1 of meer kandidaten voor deze functie voor te stellen. Volgens het reglement van 1818 werd hij benoemd door de gemeenteraad uit 3 kandidaten voorgedragen door het college van burgemeester en schepenen. Soms was een secretaris ook actief in meerdere gemeenten (22). Zo was J. Haenen in 1826 gemeentesecretaris van Kortrijk-Dutzel, Sint-Pieters-Rode, Everberg en Meerbeek. M. Cerckel was toen gemeentesecretaris van Blanden, Korbeek-Dijle, Kortenbergh, Erps-Kwerps, Herent, Oud-Heverlee en Winksele (23).

Op het platteland had men een veldwachter die volgens het reglement van 1825 door de gouverneur benoemd werd. Het college van burgemeester en schepenen hadden het recht om kandidaten voor deze functie voor te dragen. De veldwachter moest de veldvruchten bewaken en de stroperijen tegengaan. In geval van wangedrag kon hij door de gouverneur afgezet worden. Dit gebeurde dan op aandringen van de gemeenteraad of van het schepencollege.

De gemeenteontvanger werd benoemd door de gedeputeerde staten (de Bestendige Deputatie van de Provincie). De gemeenteraad had het recht om 2 kandidaten voor te dragen voor deze functie. De gemeenteontvanger moest een waarborg in grond of in geld storten vooraleer in functie te treden. Het bureel van weldadigheid stond in voor de armenzorg. Wanneer er een functie vrij kwam in het bureel dan droeg het bureel zelf 2 kandidaten voor evenals het schepencollege. Uit deze 4 kandidaten koos de gemeenteraad het nieuwe lid van het bureel van weldadigheid. Er waren ook nog andere commissies zoals de commissie voor de schutters. Ze bestond uit 2 leden van de gemeenteraad en ze belanste met het toezicht op de loting.

Het partijwezen

In de Nederlandse tijd kreeg men de aanhangers en de tegenstanders van het Nederlands Regime. Uit de eersten onstonden de Orangisten. Tot de oppositie behoorden katholieken en liberalen. Het waren geen partijen.

Noten

- (1) E.SNEYERS. Bijdrage tot de geschiedenis van Retie. Retie, 1972, p. 60-61.
- (2) A.TROCH. Het graafschap Tildonk onder de familie de Lalaing (18^{de} eeuw). Licentieverhandeling K.U.L., 1977, p. 63.
H.VANNOPPEN. Van twee kerkdorpen tot een stadsgewestgemeente: Erps-Kwerps 1776-1976. Borgerhout, 1994, p. 211, p. 216.
- (3) L. PATTEET. Het gemeentebestuur van Langdorp tijdens het Oud Regime - Het Oude land van Aarschot, 1984, p. 137-138.
- (4) ALGEMEEN RIJKSARCHIEF BRUSSEL. Raad van Brabant. Kanselarij van Brabant, nr. 122, p. 109.
- (5) IDEM, nr. 122, p. 162.
- (6) IDEM, nr. 120, p. 114.
- (7) R. DEVLEESHOUWER. L'arrondissement du Brabant sous l'occupation Française. Aspects administratifs et économiques. U.L.B., 1964.
- (8) Pasonimie, 31 augustus 1795.
C. OUDIETTE. Description géographique et topographique du département de la Dyle. 1799
- (9) H.VANNOPPEN. 'Les municipalités de cantons' of de eerste fusies in Brabant tussen 1795 en 1800 - Vlaamse Stam, p. 77-83.
- (10) X. LESAGE. De rapporten van de 'Commissaires du Directoire exécutif van het kanton Lo, 1796-1800 - Gemeentekrediet, 1990, 3, nr. 173, p. 71-78
- (11) P.POULLET. Les Institutions Françaises de 1795 à 1814, p. 176-194.
H.VANNOPPEN. Onze voorouders in de politiek. Franse en Nederlandse tijd (1795-1830). Uitgave V.V.F.-Brussel, 1981
- (12) A. TIHON. La fusion des communes dans le département de la Dyle sous le Régime Napoléonien - Revue belge de philologie et d'histoire, dl. XLIII, nr. 2, 1965, p. 515-551.
- (13) P. POULLET, p. 772-787, p. 914-923.
- (14) Bulletin des lois de la république française, nr. 163 (besluit ambtskledij 17 floreal l'an VIII) Brussel, 1907, p. 176-194, p. 441-449.
- (15) ALGEMEEN RIJKSARCHIEF BRUSSEL. Préfecture de la Dyle. Portefeuille, nr. 1753.

- (16) L.BLOK. Van eene wettelijke fictie tot waarheid.
Beschouwingen over kiesstelsel en kiesrecht in Nederland
in de eerste helft van de negentiende eeuw - Tijdschrift
voor Geschiedenis, 92 jg., nr. 1, 1979, p. 391-403.
- (17) A. TIHON, p. 516.
A.SMEYERS. Hoe kwam Koning Willem van de Nederlanden ertoe
eindelijk over te gaan tot de stichting van de gemeente
Kessel-Lo? - Meer Schoonheid, 1974, nr. 1.
- (18) G.M.BUSSELS. Stad en dorp in de oude provincie Limburg.
Verskil en gelijkschakeling - Gemeentekrediet van België,
oktober 1963, p. 221-226.
- (19) ALGEMEEN RIJKSARCHIEF BRUSSEL. Archives du Gouvernement
Provincial du Brabant, A 162.
Hierin vinden we de benoeming van de gemeenteraden bij
K.B. van 23 juli 1825.
- (20) De belasting op het malen onder het Hollands bewind -
Gemeentekrediet van België, 4 jg., nr. 15, december 1950,
geen paginering.
R. DEMOULIN. Un impôt impopulaire sous le Régime
Hollandais: La Mouture - Revue belge de philologie et
d'histoire, 1936, 1, p. 103-124.
- (21) Pasonimie, 12 mei 1817.
- (22) ALGEMEEN RIJKSARCHIEF BRUSSEL. Archives du gouvernement
provincial du Brabant, nrs. 195, 196 en 197. Deze
archieven bevatten de benoemingen van de
gemeentesecretaris.
- (23) Idem, nr. 195.

DE ZOT VAN DE KLUIS

Een romantisch sociaal verhaal uit het Hageland

Bijna iedereen uit het Hageland kent een of andere versie van 'De Zot', een romantisch sociaal verhaal uit de achttiende eeuw, geschreven door pastoor Pieter Huibrecht Creten (1823 - 1894). Het verhaal speelt zich grotendeels af in de Kluis van Rijnrode (Bekkevoort). Onlangs werd het 'herontdekt' door de Bekkevoortse romanschrijfster Ina Stabergh. Zij hertaalde het oorspronkelijke werk uit 1858 tot een vlot leesbaar boek voor alle leeftijden en ontdeed de oorspronkelijke tekst van ellenlange en overvloedige natuurbeschrijvingen.

'De zot' is een boeiend boek over twee geliefden die omwille van een standenverschil niet met elkaar mochten trouwen. Het handelt over een tijdloos thema van 'macht versus macht': de magistratuur, de Kerk, de politiek en het 'geld' tegenover de gedwongen onderdanigheid van de kleine man, die altijd aan het kortste eind trekt.

P.H. Creten werd geboren in Stevoort op 18 december 1823. Zijn vader genoot als horlogemaker in St.-Truiden een goede faam. Huibrecht was de oudste van negen kinderen. Hij werd kapelaan in Mechelen-aan-de-Maas, Halen, Aubel en pastoor in Weijer, Neeroeteren en Overhespen. Gezien zijn positie heeft hij een uitzonderlijk gedurfd verhaal geschreven en daarmee zijn standpunt blootgelegd... niet zo evident voor een priester midden negentiende eeuw.

Het boek "De zot van de Kluis" is uitgegeven bij Ripova, Vianderdal 12 3300 Tienen, 016/-81.83.55. Kostprijs: 550 fr. (verzendingskosten inbegrepen), 123 blz. Verkrijgbaar bij uw boekhandelaar of door overschrijving op rekening 330-0111964-80.



INA STABERGH (Berthy Stas) geboren te Sint-Joris-Winge als eerste dochter van zes. Met een vader - sigarenhandelaar en een moeder die les gaf in Diest, kon het bijna niet anders of zij had van elk iets "geërfd": het lesgeven en het reizen.

"Schrijven is reizen, in jezelf en op verplaatsing. Al reizend ziet men de gelijkenissen tussen mensen, toestanden en gebeurtenissen..."
Twaalf boeken waarvan enkele zich afspelen dicht bij huis o.a. *Aan de horizon* (1981), *Help* (1983) en *Gouden halmen, Zilveren helmen* (1984) en verder weg reis je in *Voetreis naar Compostela* (1986), *Een geval van Ostracisme* (1991 in het vroegere maquis van de Ardèche), *Een vrouw van glas* (1994 in Ierland en *Gesprekken in Praag* (1997). Haar meest recente werk is *Maskers* waarvan het boek in 1998 werd uitgegeven en het gelijknamige toneelstuk in 1999.